

Collins, B. (2012). Systematic Instruction for Students with Moderate and Severe Disabilities. Baltimore-Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co.

АУДІЮВАННЯ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ГАЛУЗІ

Валентина Снегірєва, к.пед.н.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є з'ясування особливостей аудіювання в навчанні мови і літератури.

Згідно нових освітніх стандартів аудіювання є одним із ключових видів навчальної діяльності на уроках мовно-літературної галузі поряд із говорінням, читанням і письмом. Огляд вітчизняної та зарубіжної літератури з проблем аудіювання показує стабільно високий інтерес як теоретиків, так і методистів до розвитку навичок його під час вивчення іноземних мов на різних рівнях і для різних цілей, виявлення найбільш проблемних моментів і способів їх вирішення, а також використання методів і прийомів суміжних наук для глибшого розуміння суті аудіювання. Водночас у навчанні рідної мови та шкільних курсів літератури аудіювання як вид мовленнєвої діяльності не набуло широкого використання через відсутність методичних розроблень у цій царині.

Термін «аудіювання» з'явився у нашій методиці у зв'язку з вивченням іноземних мов. Як вважають зарубіжні методисти, найкраще суть аудіювання відображає термін «listening comprehension» («сприйняття та розуміння на слух»). Також чимало зарубіжних дослідників використовують поняття «hearing» («слухання»), що розглядається як фізіологічний процес сприйняття мовлення (Wang & Treffers-Daller, 2017; Piniel & Albert, 2018). Із цих визначень можна зробити висновок, що «аудіювання» – це процес, який поєднує сприйняття, розуміння та інтерпретацію одержаної звукової інформації. Аудіювання є основою спілкування: завдяки слуханню ми опановуємо усну комунікацію.

Як вид мовленнєвої діяльності аудіювання має особливості, які необхідно враховувати у навчальному процесі, зокрема:

- реалізує усне спілкування, незважаючи на той факт, що інформація може пропонуватися за допомогою техніки;

- слухання є реактивним видом мовленнєвої діяльності;
- за формою протікання слухання – внутрішній процес, що спирається на сприйняття, увагу, розпізнавання, семантизацію, запам'ятовування, узагальнення, висновки;
- за типом передачі та прийому мовленнєвих повідомлень – аудіювання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності.

Аудіювання тісно пов'язане з діяльністю пам'яті. Короткочасна пам'ять забезпечує утримання інформації, що надходить на всіх фазах сприйняття. Довготривала – зберігає слухові образи слів, синтаксичних конструкцій, правила тощо. Для того, щоб правильно зрозуміти мовленнєве повідомлення, слухач повинен утримувати в пам'яті слова та фрази, пов'язуючи їх з тим, що чув до цього.

Таким чином, процес сприйняття мовлення на слух має цілеспрямований характер, пов'язаний з виконанням складної розумово-мнемічної діяльності, успішному перебігу якої сприяє високий рівень концентрації уваги. В основі аудіювання як навчального процесу лежать психофізіологічні механізми слухової пам'яті, внутрішнього мовлення, оперативної та довготривалої пам'яті, ідентифікації понять, імовірного прогнозування (антиципації).

Психологи встановили, що ще до початку сприйняття, як тільки з'являється установка на слухання, органи артикуляції вже проявляють мінімальну активність. Завдяки цьому в пізнанні слухача збуджуються певні моделі. Так діє механізм антиципації чи прогнозування, що дає можливість за початком фрази передбачити її закінчення. Але дізнатися ще не означає зрозуміти. На рівні актуального усвідомлення з урахуванням аналітико-синтетичної діяльності мозку починає працювати механізм осмислення, який завдяки компресії фраз і окремих фрагментів тексту, опускаючи подробиці і залишаючи у пам'яті лише смислові акценти, вивільняє її для прийому нової порції інформації (Skipper et al., 2017).

З'ясовано, що монологічні тексти сприймаються легше, ніж діалогічні, а серед монологічних – набагато легше фабульні, ніж описові. Отже, на початкових етапах навчання аудіюванню слід віддавати перевагу монологічним текстам.

Основними характеристиками розуміння є повнота, точність, глибина.

Є два основні рівні розуміння тексту: рівень значення мовних одиниць та рівень смислу. Рівні розуміння дають можливість конкретизувати цілі навчання.

Учені виділяють в аудіюванні три фази: мотиваційно-спонукальну, аналітико-синтетичну та виконавську (Harmer, 2001; Wilson, 2008).

Мотиваційно-спонукальна фаза. У природному спілкуванні джерелом мотиву сприйняття і розуміння є тема спілкування і сам співрозмовник (його манера спілкування, вміння привернути увагу слухача тощо). У навчанні мотив приводиться в рух комунікативним завданням. Перед аудіюванням учням необхідно повідомити про те, що вони слухатимуть і що конкретно мають почути. Щодо аудіювання художніх текстів, як правило, мотив створюється цікавою експозицією, бесідою про автора чи його твір.

Аналітико-синтетична фаза – це основна частина аудіювання. Саме тут відбувається сприйняття та переробка інформації, що надходить слуховим каналом. За допомогою механізмів слухової пам'яті, прогнозування, ідентифікації та ін. формується висновок – результат розуміння.

Обсяг текстів для аудіювання залежить від багатьох чинників, головним серед яких є загальний рівень інтелектуального розвитку учнівської аудиторії. Можна говорити напевно лише про мінімальний або максимальний розмір аудіотексту і визначати його не кількістю слів або речень, а тривалістю звучання. У ході навчання зроблено висновок, що такий вимір зручний для планування занять, для правильного розподілу часу на різні види мовленнєвої діяльності. На наш погляд, оптимальна тривалість звучання повинна бути в межах від трьох до п'яти хвилин, залежно від рівня підготовленості учнів.

Значну роль у навчанні аудіювання відіграє також технологія подання матеріалу: передтекстові завдання; завдання, що виконуються безпосередньо в процесі звучання тексту й націлені на розвиток навичок аудіювання, та післятекстові завдання – головним чином мовленнєві вправи.

Ключові слова: аудіювання, текст, сприйняття, розуміння.

Література

- Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching* (3rd ed.). Longman. https://www.academia.edu/43684275/The_Practice_of_English_Language_Teaching_Jeremy_Harmer
- Piniel, K., Albert, Á. (2018). Advanced learners' foreign language-related emotions across the four skills. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 8(1), 127–147. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1175378.pdf>

- Skipper, J. I., Devlin, J. T., Lametti, D. R. (2017). The hearing ear is always found close to the speaking tongue: Review of the role of the motor system in speech perception. *Brain and Language*, 164, 77–105. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0093934X16301420>
- Wang, Y. and Treffers-Daller, J. (2017). Explaining listening comprehension among L2 learners of English: the contribution of general language proficiency, vocabulary knowledge and metacognitive awareness. *System*, 65, 139–150. <https://centaur.reading.ac.uk/68862/>
- Wilson, J. J. (2008). *How to Teach Listening*. Pearson Education. <https://pdfcoffee.com/how-to-teach-listening-pdf-free.html>

ДЕЯКІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ПІДВИЩЕННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ

Олеся Стойка, к. пед. н., доцент
Ужгородський національний університет
м. Ужгород, Україна

В умовах сьогодення вища освіта зазнала фундаментальної цифрової трансформації та має йти в ногу зі світовими тенденціями цифрового розвитку, щоб кожна людина могла успішно реалізувати свій потенціал. Сьогодні все більше робочих місць вимагають передових цифрових навичок і володіння новими технологіями. Цю потребу також поглибили наслідки пандемії коронавірусу COVID-19, що загостило проблему розвитку та освоєння технологій у системі освіти для забезпечення права громадян на якісну освіту. І це особливо важливо зараз, коли через війну в Україні виникають перешкоди в організації освітнього процесу у закладах освіти, зокрема і у ЗВО.

З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, з поширенням електронного та дистанційного навчання заочне навчання реалізується за допомогою цих технологій. Тому дистанційна форма організації підвищення кваліфікації стає одним із найбільш ефективних засобів навчання в системі післядипломної освіти та курсів підвищення кваліфікації. Поняття дистанційного навчання чітко визначено у «Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти»